

Spis treści

Wstęp	11
Od kryzysu do kryzysu	12
Wybrane konteksty	16
Rozwój debaty	18
Proces prekaryzacji pracy, prekariat i prekarność – podstawowe znaczenie pojęć	19
Konstrukcja książki	20
Ramy czasowe	24
Cele pracy, hipotezy i pytania badawcze	24
Metody badawcze	26
Literatura i źródła	27

ROZDZIAŁ I

Proces prekaryzacji pracy, prekariat i prekarność – geneza pojęć i definicje ..	29
1.1 Efekty przekształceń w procesie organizacji pracy i produkcji. Geneza refleksji nad procesem prekaryzacji pracy, prekariatem i prekarnością	30
1.1.1 Praca w kapitalizmie: początki refleksji nad znaczeniem pracy i pozycją pracowników oraz pracownic	30
Karol Marks, Fryderyk Engels i krytyka pracy w kapitalizmie ..	32
Ludvik von Mises – emancypacyjny potencjał kapitalizmu ...	37
Praca kapitalistyczna – koncepcje zmiany	38
1.1.2 Refleksja nad modelem organizacji pracy. Fordyzm jako punkt odniesienia	39
1.1.3. Globalizacja, neoproletariat i przemiany postfordowskiego zwrotu technologicznego – André Gorz	46
1.1.4 Proces prekaryzacji pracy a elastyczność i konkurencja – Pierre Bourdieu	50
1.1.5 Proces prekaryzacji pracy a ekspansja uczelni wyższych	52
1.1.6 Proces prekaryzacji pracy a praca niematerialna – Antonio Negri, Michael Hardt	55
1.1.7 Prekariat a kognitariat i społeczeństwo informacyjne	59
1.2 Proces prekaryzacji pracy, prekariat i prekarność jako globalny problem społeczny. Przegląd współczesnych stanowisk teoretycznych ..	60
1.2.1 Proces prekaryzacji pracy jako hegemonia elastyczności – teoria Guya Standinga	60

1.2.2 Definiowanie prekariatu – teoria Guya Standinga	63
1.2.3 Prekariat a nowa struktura klasowa	67
1.2.4 Określanie składu prekariatu – teoria Guya Standinga	70
1.2.5 Proces prekaryzacji pracy, prekariat i prekarność a bezrobocie, kryzys ekonomiczny i demontaż sektora publicznego – teoria Guya Standinga	73
1.2.6 Proces prekaryzacji pracy, prekariat i prekarność a utrata godności – teoria Zygmunta Baumaną	74
1.2.7 Prekaryzacja i prekarność – uwagi uzupełniające Judith Butler i Isabell Lorey	78
1.2.8 Prekarność jako ubóstwo czasu i zniewolenie – uwagi uzupełniające Antonio Negriego, Michela Hardta i Franco „Bifo” Berardiego	81
1.2.9 Prekarność jako demokratyzacja wyzysku – uwagi uzupełniające: Enda Brophy i Grieg de Peuter	83
1.2.10 Fazy emancypacji politycznej prekariatu i scenariusze – teoria Guya Standinga	84
1.3 Geneza ruchów społecznych w oparciu o „ramę prekarności” (<i>precarity frame</i>). Nowa płaszczyzna działań ruchów społecznych i tworzenia postulatów politycznych	87
1.3.1 Geneza „ramy prekarności”	88
1.3.2 Dyfuzja ramy prekarności – pierwsze wyobrażenia i rozwój ruchów społecznych w latach 2001–2006	91
1.3.3 Internet a rozwój i organizacja ruchów społecznych opartych o ramę prekarności	98
1.3.4 „Buntowniczy prekariat” (<i>the precarious rebels</i>) – proces prekaryzacji pracy, prekariat i prekarność a działania polityczne ...	100

ROZDZIAŁ II

Proces prekaryzacji pracy, prekariat i prekarność a skutki kryzysu ekonomicznego 2008+	102
2.1 Kryzys ekonomiczny 2008+. Geneza, przebieg i skutki ekonomiczne ..	103
2.1.1 Przyczyny wystąpienia globalnego kryzysu ekonomicznego 2008 +	104
2.1.2 Załamanie w Stanach Zjednoczonych i globalna eskalacja kryzysu ekonomicznego 2008+	118
2.1.3 Reakcja na szczyblach instytucjonalnych – pakiety pomocowe w Stanach Zjednoczonych	125
2.1.4 Reakcja na szczyblach instytucjonalnych – pakiety pomocowe w Europie	129
2.2 Społeczne skutki kryzysu ekonomicznego	132
2.2.1 Dyskusja o odpowiedzialności za kryzys ekonomiczny 2008+ ...	132

2.2.2 Społeczne skutki kryzysu ekonomicznego 2008+ w Stanach Zjednoczonych	138
2.2.3 Społeczne skutki kryzysu ekonomicznego 2008+ w Europie	143
2.2.4 Polityka zaciskania pasa – <i>austerity policy</i>	149
2.3 Kryzys ekonomiczny 2008+ a wzrost prekariatu	154
2.3.1 Polityka zaciskania pasa jako „faustowski pakt”	154
2.3.2 Wzrost nierówności, ubóstwo i bezdomność	157
2.3.3 Bezrobocie, luka w wykorzystaniu siły roboczej i gwałtowny spadek płac	161
2.3.4 Polityka piekła i polityka nieba – fundamenty protestów społecznych i kryzys idei	164

ROZDZIAŁ III

Proces prekaryzacji pracy, prekariat i prekarność a główne postulaty zmiany i propozycje rozwiązań na podstawie działań ruchów społecznych i dyskursów naukowych	168
3.1 Geneza i postulaty ruchów protestu powstałych po kryzysie ekonomicznym 2008 +	169
3.1.1 Hiszpania i ruch Indignados/as – geneza i organizacja	170
3.1.2 Dyfuzja protestów – geneza i organizacja ruchu Occupy Wall Street w Stanach Zjednoczonych	178
3.1.3 Główne postulaty i propozycje zmiany ruchu Indignados/as	188
3.1.4 Główne postulaty i propozycje zmiany ruchu Occupy Wall Street	191
3.2. Efekty działań ruchów Indignados/as oraz Occupy Wall Street i wypracowane rozwiązania a proces prekaryzacji pracy, prekariat i prekarność	196
3.2.1 Płaszczyzna tożsamościowa	197
3.2.2 Płaszczyzna dotycząca świadomości społecznej	201
3.2.3 Płaszczyzna organizacyjna	207
3.2.4 Płaszczyzna polityczna	211
3.3 Proces prekaryzacji pracy, prekariat i prekarność – rozwiązania proponowane przez środowiska akademickie	216
3.3.1 Redefinicja pojęcia pracy i czasu pracy	216
3.3.2 Zmiana modelu walki z brakiem zatrudnienia i regulacja elastycznego zatrudnienia	220
3.3.3 Zmiana systemu redystrybucji dóbr – powszechny dochód podstawowy, państwowe fundusze majątkowe (<i>sovereign wealth funds</i>), renta naftowa	225
Powszechny dochód podstawowy – główne koncepcje	226
Powszechny dochód podstawowy – krytyka i kalkulacje	229

Powszechny dochód podstawowy – propozycje finansowania: podatek od transakcji finansowych, podatek Robin Hooda, i inne	231
Powszechny dochód podstawowy – propozycje finansowania: państwowe fundusze majątkowe, renta naftowa, fundusze kapitałowe	234
3.3.4 Solidarność i świadomość społeczna	238
3.3.5 Pozycja i zaangażowanie polityczne jednostki	241

ROZDZIAŁ IV

Proces prekaryzacji pracy, prekariat i prekarność – podejścia krytyczne	246
4.1 Niekompletna perspektywa badawcza	247
4.1.1 Perspektywa postkolonialna oraz koncentrowanie się na państwach najlepiej rozwiniętych gospodarczo	247
4.1.2 Hegemonia pracy niematerialnej jako iluzja – marginalizacja istoty współczesnej klasy robotniczej i perspektywa elitarystyczna	252
4.1.3 Idealizacja fordyzmu	256
4.1.4 Prekarność jako norma, fordyzm jako wyjątek	258
4.1.5 Krytyka feministyczna	260
Fałszywa neutralność	262
Skala wykluczeń	264
„Najbardziej powszechna manipulacja” – nieodpłatna praca kobiet	271
Dewaluacja pracy afektywnej	275
4.2 Wyzwania definicyjne i potencjał polityczny	275
4.2.1 Czy prekariat jest klasą społeczną?	276
4.2.2 Dyskurs poklasowy	278
4.2.3 Mglistość definicji – czym prekariat <i>jest</i> , czym <i>nie jest</i> ? Co prekariat <i>powoduje</i> ?	280
4.2.4 Potencjał migrantek i migrantów	281
4.2.5 Prekariat a potencjał polityczny	282
4.3 Proces prekaryzacji pracy, prekariat i prekarność jako pojęcia o ograniczonej innowacyjności	285
4.3.1 Ograniczona innowacyjność konceptu	285
4.3.2 Brak autorskiej analizy danych i uogólnienia	287

ROZDZIAŁ V

Proces prekaryzacji pracy, prekariat i prekarność – potencjał dyskursywny i polityczny. Wybrane przykłady	291
5.1 Płaszczyzna polityczna i antypolityka	292
5.1.1 Podemos – przypadek Hiszpanii	294

5.1.2 Bernie Sanders i lewicowe oblicze Patrii Demokratycznej – Stany Zjednoczone Ameryki Północnej	303
The Squad	312
5.1.3 Syriza w Grecji i pozostałe ugrupowania	313
5.1.4 Po prawej stronie sceny politycznej	315
5.2 Stosowane rozwiązania – powszechny dochód podstawowy, podatek od transakcji finansowych, niezależne fundusze majątkowe, batalia o tygodniowy czas pracy	322
5.2.1 Powszechny dochód podstawowy – Kanada, Finlandia, Szwajcaria, przypadek Barcelony i inne	322
Kanada – pionierski eksperyment „Mincome”	323
Finlandia – pierwszy pilotaż na szczeblu krajowym	327
Szwajcaria – referendum ogólnokrajowe	330
Barcelona i B-Mincome	332
Etap początkowy – Utrecht i inne	334
Yanis Varoufakis i kampania na rzecz powszechnego dochodu podstawowego	335
Powszechny dochód podstawowy: nastroje społeczne w Europie	337
5.2.2 Podatek od transakcji finansowych i państwowe fundusze majątkowe	339
5.2.3 Batalia o czas pracy – Francja, Portugalia, Finlandia i inne	343
Finlandia, zamieszanie medialne i eksperymenty tymczasowe	346
5.3 Pozostałe konteksty	347
5.3.1 Kontekst migracji a wzrost prekariatu	347
5.3.2 Kontekst edukacji i dopasowania do rynku pracy	351
5.3.3 Przypadek Polski – sytuacja na rynku pracy	352
5.3.4 Przypadek Polski – nowe otwarcie polityczne	361
Zakończenie	368
Podsumowanie	368
Scenariusze	375
Appendix	383
Daleko od solidnej nowoczesności – wywiad z prof. Zygmuntem Baumanem	384
Korzystając z wolności – wywiad z prof. Judith Butler	389
Jednoczcie się, domagajcie zmian i ryzykujcie – wywiad z prof. Guyem Standingiem	397
Bibliografia	404
Spis rysunków, tabel, wykresów	
Spis rysunków	437
Spis tabel	438
Spis wykresów	438